Ю.П. Аленіна; відпов. за вип. І.В.Гловюк. Одеса: видавничий дім «Гельветика», 2018, 1148 с.

4. Лейба О.А. Дефекти кримінального процесуального законодавства та засоби їх подолання: монографія. Харків: «Юрайт», 2018. 216 с.

5. Галаган О.І., Письменний Д.П. Проблемні питання законодавчого регулювання досудового розслідування // Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28 травня 2021 р.) / [редкол.: В.В. Чернєй, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 376 с.

Горецький Олег Васильович,
керуючий партнер ТОВ «Юридична фірма "Горецький і Партнери"», адвокат, медіатор, кандидат юридичних наук

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ УКРАЇНИ

У глобалізаційних умовах сучасності питання корупції залишається одним із актуальних не тільки для України, але і для більшості країн світу, що набуло міжнародного характеру. Як наслідок, у Рейтингу сприйняття корупції міжнародної організації «Transparency International» Україна роками входить до групи «досить корумпованих держав». Про наявність в нашій країні колосальної тіньової економіки неодноразово відмічалось також в резолюціях Парламенту ЄС.

Такий високий показник сприйняття та оцінки корупції громадянами країни найчастіше пояснюється експертами відсутністю в державі реального впровадження реформ у сфері протидії корупції, а також неефективною діяльністю органів правопорядку та суду щодо виявлення, розслідування корупційних правопорушень і своєчасного притягнення винуватців до юридичної відповідальності, незалежно від їх соціальної або політичної належності.

Законодавчою базою з питань запобігання корупції є: Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс, закони України «Про запобігання корупції», «Про правила етичної поведінки», «Про адміністративні послуги», «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», Указ Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією» та інші.

Можна констатувати, що незважаючи на існування вказаної законодавчої бази та плану дій, а також низки нормативно-правових

актів, зміни до антикорупційного законодавства щодо криміналізації корупції, встановлення відповідальності юридичних осіб щодо конфлікту інтересів, у державі не вдалося вибудувати цілісну антикорупційну інфраструктуру: ні в аспекті формування політики, ні в частині законодавства, ні щодо інституційного забезпечення. Підтвердження цього є ще діюча на сьогодні антикорупційна стратегія на 2014–2018 рр., а не впровадження нової, яку неодноразово намагалися прийняти. Так, ще у квітні 2018 р. уряд схвалив проект стратегії, однак він так і не набув чинності. Наступний крок до прийняття Антикорупційної стратегії уже був здійснений новою владою, а саме проект Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2019–2023 рр.», який, розробило не Національне агентство із запобігання корупції, як це передбачено відповідним законом, а Центр політико-правових реформ, що, знову ж таки, свідчить про намагання в черговий раз обійти законодавство України, усунути саме державний спеціалізований антикорупційний орган від виконання покладених безпосередньо на нього повноважень. Важливим видається те, що ціла низка визначених в проекті заходів виглядають не як стратегічні, а як звичайні заходи щодо виконання чинних законів, оскільки в Стратегії фактично продубльовано в якості заходів повноваження НАЗК, визначені у ст. 12 Закону «Про запобігання корупції», а так само повноваження НАБУ, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів та інших антикорупційних органів, закріплені за ними відповідними законами. Наступна спроба зроблена урядом у 2020 року, Верховна Рада України ухвалила в першому читанні законопроект «Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки», що затверджує Антикорупційну стратегію. Проте у другому читанні Стратегія не ухвалена досі. За цей час, у документі уже навіть змінилися терміни на 2021–2025 роки. Антикорупційна стратегія – це не українське ноу-хау. Такий інструмент успішно використовують Велика Британія, Данія, Сингапур, Румунія, Вірменія тощо.

Високий рівень корупції в органах державної влади апріорі прирікає Україну на невдачу в будь-яких спробах здійснити необхідні соціально-економічні перетворення. Основною причиною цього є наділення великої кількості державних органів повноваженнями у сфері виявлення та боротьби з корупцією та дублювання їх функцій, зокрема таких органів як: ДБР, НАБУ, СБУ, НПУ, АРМА, САП, що в подальшому призводить до неефективності кримінальних розслідувань у зазначеній сфері. Так наприклад, як засвідчили події останніх років, САП так і не стала ні справжнім організатором проводимо НАБУ досудового розслідування, ні забезпечила виконання покладеної на неї

функції прокурорського нагляду у формі процесуального керівництва за досудовим розслідуванням, як це прямо передбачено КПК України, а навпаки – періодично перебувала у Бюро фактично, «на побігеньках», погоджуючи навіть сумнівні процесуальні документи, підготовлені його детективами, а в інших випадках фактично до з'ясування особистих стосунків між керівниками САП і НАБУ, чого взагалі не повинно бути. Тому існування фактично відокремленого підрозділу САП виявилось сумнівною практикою, яка не дала очікуваних результатів.

У ряді європейських країн для боротьби з корупцією в правоохоронних органах створюються знову або реформуються спеціальні підрозділи. Наприклад, у Великій Британії були сформовані автономні антикорупційні підрозділи, створені відповідні сепаратні служби і одночасно розроблені практичні заходи, які вони повинні здійснювати.

Розглянемо організаційно-структурну побудову органів розслідування злочинів Сполучених штатів Америки (США) з урахуванням того, що українське ДБР позиціонується законодавцями як аналог Федерального бюро розслідувань (ФБР) США. Так, в державі існують приблизно 20 тисяч різного роду поліцейських служб, що займаються припиненням, попередженням та розкриттям злочинів. Загалом у системі правоохоронних органів США функціонують федеральні правоохоронні органи і правоохоронні органи штатів, на які покладається відповідно до правил підвідомчості функція щодо припинення, попередження та розкриття злочинів.

Основний акцент у формуванні системи антикорупційних засобів в діяльності поліцейських підрозділів в інших країнах робиться, насамперед, у нормативно-правовому забезпеченні застосування превентивних антикорупційних механізмів. Наприклад, у Німеччині основу стримування корупції в органах охорони правопорядку на федеральному рівні в даний час складають три акти: Закон «Про боротьбу з корупцією» (Gesetz zur Bekämpfung der Korruption); Закон «Про обмеження діяльності службовців за сумісництвом» (Zweites Nebentätigkeitsbegrenzungsgesetz); Директива про запобігання корупції в федеральній адміністрації (Richtlinie zur Korruptionsprävention in der Bundesverwaltung) в якій в якості додатків також представлені Кодекс дій проти корупції та Методичні вказівки.

Для запобігання та подолання феномену корупції в Україні необхідні певні системні перетворення:

– розробка та прийняття Антикорупційної стратегії, урахувавши масштаби поширення корупції в суспільстві та корупційні схеми в окремих інституціях, таких як поліція, судова влада, податкова та митна служби, а також у галузі освіти та охорони здоров'я. Основну увагу у стратегії необхідно зосередити на диджиталізації роботи влади, що

передбачатиме максимальне переведення послуг в онлай, її положення повинні охоплювати сфери з найбільшими корупційними ризиками;

– пропонується передбачити в Державній програмі щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні положення: ініціювання перед ООН, Радою Європи, Міжнародною організацією кримінальної поліції (Інтерпол) і Європейським поліцейським управлінням (Європол) визначення прискореного порядку виконання запитів правоохоронних органів України про надання міжнародної правової допомоги у випадках вчинення корупційних злочинів, коли зволікання із їх виконанням створює серйозний ризик уникнення такими особами кримінальної відповідальності, зокрема щодо співпраці з державами, які (або частини яких) відносять до офшорних зон. Адже антикорупційний дирижизм має стати центральним, найбільш важливим напрямком регуляторної діяльності спеціальних державних органів підвищити рівень ефективності органів відповідальних за протидію корупції та здійснити їх «мінімізацію», при максимальному розширенні переліку притаманних їм функцій. Адже наслідки дублювання компетенції антикорупційних інституцій та здійснення «контролю над контролюючим» – замість посилення протидії корупції все призводять до її ослаблення, оскільки спрацьовує банальний принцип колективної безвідповідальності.

Господаренко Володимир Миколайович,
викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІЦІЇ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день національна поліція України знаходиться в процесі реформування, та свого становлення і це не є дивним. Національна поліція дуже молодий державний орган, тому потребує ще роки для свого остаточного оформлення. Не є секретом причина створення Національної поліції була в том, що стара міліція не мала довіру у жителів країни. Тому завдання створення нового органу мала на меті повернути довіру і авторитет у жителів України. Сьогодні ми спостерігаємо, що Національна поліція має самий низький рівень довіри, серед органів МВС. Так за даними соціологічною Службою Разумкова найбільшу довірю громадян має Державна служба з надзвичайних ситуацій – 64,4%, Державна прикордонна служба має – 55%, Національна гвардія України – 53,6%, Національна поліція – 38,5%. [2]. Це дуже мало, для органу який безпосередньо «працює» з населенням країни на вулицях